

HISTORIK FRÅN STOCKHOLMS LÄNS MUSEUMS KYRKOKARAKTÄRISERINGSPROJEKT 2007

Dalarö kyrkas tillkomsttid dateras till åren mellan **1649** och **1652**. Fram till **1780-talet** behöll kapellet sin form, en rektangulär knuttimrad byggnad med sadeltak och sakristia i norr. Kyrkans huvudsakliga utformning är från en genomgripande ombyggnad **1786- 87** då väggarna höjdes och brädfodrades, taket fick sin brutna form, sakristia och trapphus till orgelläktaren byggdes till samt interiörens panel, pilastrar och valv kom till. Senaste stora restaurering var **1936** med Einar Lundberg (1889-1978) som arkitekt.

Dalarö kyrka är skyddad enligt 4 kapitlet lagen om kulturminnen och ingår i område av riksintresse för kulturmiljövården.

1636 avskildes Tyresö från Österhaninge församling och blev eget pastorat med godsherrn greve Gustav Oxenstierna som patronus. Samma år blev Dalarö tullstation. I den nya församlingen ingick "tvenne Dalaröö" torp. **1649**, tre år efter grevens död, donerade änkan, grevinna Maria Sofia De la Gardie till Dalaröö cappels upbygning Et hundrade Specie Rijkzdaler, en betydande summa att använda som grundplåt till ett kyrkobygge. Från **1653** börjar kapellräkenskaperna med en inventering av kassakistan och senast då bör kapellet, en rektangulär knuttimrad byggnad med sadeltak och sakristia i norr, ha stått färdigt. Ett epitafieporträtt från **1652** berättar att den femtonårige ynglingen Kakup blivit begravd i kapellet. Även ett votivskepp, skänkt av tullförvaltaren Anders Olofsson, bär årtalet "A. **1652**" jämte namnet "Göteborg". När Dalarö kapell byggs vid **1600-talets** mitt var Dalarös betydelse som tullstation erkänd och bebyggelsen hade börjat ta fart. Vid **1600-talets** slut bodde 150-200 personer på själva Dalarö.

Kapellet och Sandemar gård var bland de byggnader som inte brändes ner av ryssarna **1719**.

På en av de äldsta kartorna över Dalarö, en tomtkarta från **1740**, framgår kapellets yttre form och kyrkogårdens omfattning. **1776** testamenterade Carl Christian Gyldener sin kvarlåtenskap till församlingen att använda för ny kyrkobyggnad. Pengarna användes i stället till en omfattande ombyggnad av kyrkan under **1780-talet**. Väggarna höjdes och brädfodrades, taket fick sin brutna form, sakristian och trapphuset till orgelläktaren byggdes till samt interiörens panel, pilastrar och valv tillkom. Vid en restaurering **1936** var arkitekten Einar Lundbergs intention att stärka det sena **1700-talets** gestaltning. Kyrkan fick då nytt trägolv, sluten bänkinredning och hela interiören målades om. Elektrisk värmeanläggning installerades och sakristian fick inredning för textil förvaring. Under 2005 har iordningställts ändamålsenlig förvaring för inventarier av textil och metall

Till en början förrättades gudstjänsterna av kyrkoherden i Tyresö, men **1677** fick Dalarö en egen kaplan som församlingen höll med kaplansbostad. **1690** blev hemmanet Hässelmara på Ornö kaplansboställe i Dalarö kapellförsamling, men i praktiken fungerade den Gyldenerska gården i Dalarö som kaplansboställe. När den Gyldenerska gården revs **1889** uppfördes det nuvarande prästbostället på samma tomt.

KÄLLFÖRTECKNING

ATA Antikvarisk-topografiska arkivet

Bebyggelseregistret, Riksantikvarieämbetet

SSA Stockholms stadsarkiv

SLM Stockholms läns museum arkivet

Tomtkarta över Dalarö 1740, författad av lantmätaren Joh. Nessners

Muntlig källa, Dalarö församling

Andersson, A, Dalarö Kyrka. Sörmländska kyrkor nr 64, Eskilstuna 1945

Jansson, E A, Dalarö. Historisk återblick till hugfästade av 300-årsminnet, Stockholm 1936

Jarnhammar, L, Dalarö kyrka. Stödföreningen Hjälps Dalarö kyrka, Dalarö 2001

Sundström, L, Dalarö kyrka, Övergripande inventering upprättad av Stockholms läns museum, 2003

Quist, A, Dalarö. Några anteckningar ur en södertörnsförsamlings historia, Stockholm 1985

Wallin, L, Vårdplan för Dalarö kyrka, kapitel 3, Byggnadsvård och Hantverkstradition, Västerås 2006 .

Kompletterande uppgifter (som inte är källgranskade)

Predikstolen är från **1630-talet** och utförd av mästare Melcherdt.

Kyrkoherden i Tyresö förrättade gudstjänsterna fram till **1677** då Dalarö fick egen kaplan med egen bostad.

I kyrkan finns en vapensköld från **1691** och är utskuren i trä och har tillhört en kommandant.

Eftersom kyrkan inte har något torn finns en klockstapel, kallad "Basfiolen" på kyrkogården.

Klockstapeln uppfördes som en öppen bockkonstruktion **1745**. Inbrädning av klockstapeln har skett vid senare datum. Klockstapeln har två klockor, en mindre daterad **1656** och en större daterad **1745**. **1881** upphörde begravingarna på kyrkogården runt kyrkan och en ny begravningsplats anlades vid kanalbron.

1902 fick Dalarö kyrka en ny orgel.

2005 har iordningställdes förvaring för inventarier av textil- och metallföremål.

2009 Byte av takbeläggning till gammalt enkupigt tegel, förstärkning av takkonstruktion samt exteriör målning,



